



AnletsBladet

NR 2

APRIL 2018

Ordföranden har ordet



I år har vi i alla fall fått en ordentlig vinter. När jag skriver detta håller kylan oss i sitt grepp fortfarande. Så fort solen tittar fram smälter

dock snön och isen och vi vågar börja tro på att våren är på väg. Ännu är det dock tid att sitta inne och tota med sin släktforskning. Alla ni som har lämnat in sitt DNA-prov har förmodligen en hopar nya släktingar att jaga rätt på. För föreningens del har vi fått en del att bita i också. Den 25 maj 2018 börjar en ny allmän dataskyddsförordning inom EU att gälla som ersätter den gamla PUL. Styrelsen håller på att titta igenom invanda rutiner och göra förändringar så att vi fortsättningsvis följer den nya förordningen. På annan plats i bladet hittar ni mer information om detta. Hör gärna av dig till oss i styrelsen om du har några synpunkter på vår beskrivning av hur vi i fortsättningen kommer att behandla dina personuppgifter.

Något som jag personligen ser fram emot är de två återstående medlems-träffarna för våren. Båda två verkar kunna bli intressanta. Om du hittar något som skulle kunna vara intressant innehåll för ett medlemsmöte vill vi i styrelsen gärna ta del av detta.

Nu önskar jag er alla en skön vår och en varm och härlig sommar.



Carin



Källkritik och källhänvisningar

Sammanfattning av Michael Lundholms föredrag 2018-02-14

Vad är en källa?

Det är vanligtvis en skriftlig källa som tillkommit i ett visst sammanhang och för ett visst syfte.

Men allt som är skrivet är inte källor. Historiker skiljer på källor och litteratur. Litteratur är en bearbetning som har utgått från källor och där författaren redovisat slutsatser baserade på dessa källor. Typisk litteratur för släktforskare är andra släktforskares släktredovisningar.

Primära och sekundära källor – en födelsebok anses vanligen vara en primär källa och husförhörslängden en sekundär källa för samma uppgift.

Men ibland kan man inte hitta uppgifterna i födelse- och dopböckerna - informationen om en födsel skrevs på lösa lappar som senare fördes in i födelseboken. En del lappar försvann troligen i hanteringen. Dopet skrevs inte alltid in i kronologisk ordning och ibland har böckerna försvunnit i t.ex. bränder.

När man håller på och forskar, så räcker det med t.ex. Arkiv Digital's beteckning på källan som man kan direktkopiera och klistra in i sitt registreringsprogram. När man ska publicera sina resultat bör källhänvisningen vara tydligare.

Så här rekommenderar Michael att man skriver sina källor:

Landsarkivet i Uppsala, Skultuna kyrkoarkiv (SE/ULA/11343), Födelse- och dopbok C:1 1622-1754, fol. 48v.



Foto:
Wikipedia

Källkritikens principer

Äkthet - Källan ska vara det den utger sig för att vara.

Tidssamband - Ju längre tid som gått mellan en händelse och källans berättelse om denna händelse, desto större skäl finns det att tvivla på källan.

Oberoende - Källan ska "stå för sig själv", inte vara en avskrift eller ett referat av en annan källa.

Tendensfrihet - Man ska inte ha anledning att misstänka att källan ger en falsk bild av verkligheten på grund av någons personliga, ekonomiska, politiska eller andra intressen att förvränga verklighetsbilden.

Varför ska man ha källhänvisningar?

Historiker behöver empirisk provbarhet. Släktforskare behöver kunna gå tillbaka och kontrollera sina uppgifter (s.k. forskningsfas).

Andra forskare ska kunna bedöma och kontrollera vad man gjort (s.k. publice-ringsfas). Möjliggöra källkritisk analys.

Forts. nästa sida...

Ansv.utgivare: Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51
Redaktion: Arne Mattsson, Björkvändan 6, 147 33 Tumba. Tel. 08-530 371 16
Monica Andersson, Storskiftesvägen 53, 145 60 Norsborg. tel. 08-531 779 11
Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51

Hemsida: www.botvid.org

Våra arrangemang sker i samarbete med



Hemsida: www.sv.se/sv/

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Anita Karlsson, Grytstigen 80
147 52 Tumba. Tel. 530 33310,
mobiltfn. 070-331 0916

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 608 2396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Carin Johansson, 778 0251
V.ordf. Mats Johansson, 608 2396
Sekr: Anita Karlsson, 530 33310
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 2351
Redaktör. Arne Mattsson, 530 37116
Ledamot: Charlotta Eskilson, 778 9814
Ledamot: Monica Andersson, 531 77911
Ledamot: Ulla Britt Magnusson, 530 35202
Suppl. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Barbro Ericsson, 070-574 2681

AnletsBladet

Ansvar. utg. Carin Johansson, 778 0251
E-post: carin@medicalsverige.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 37116
E-post: armatt@telia.com
Monica Andersson, 531 77911
E-post: monica.andersson@storskiftet.se

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2018: 200:-
Famijemedlem: 50:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 2351
E-post: inger@feldhofer.se

Styrelsen informerar



Styrelsemöten

Vårens sista styrelsemöte kommer att hållas onsdagen den 16/5.

Medlemsträffar

Vårens och höstens medlemsträffar blir den 18/4 och 23/5, 19/9, 17/10, 14/11.
Läs mer under kalendarium på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vassa pennan och skriv tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Källkritik...forts. från sid. 1

Om du som släktforskare får tillgång till andras uppgifter, så ska du anse dem som forskningsTIPS!

Några källor.

Mantalslängderna skrevs i tre exemplar, varav en kopia skickades till Kammarrätten i Stockholm. Dessa finns idag i Riksarkivet, Mantalslängder 1642-1820.

En annan kopia blev verifikation till landsboken hos Länsstyrelsen.

Originalen blev ofta kvar i häradet och finns idag i Häradsskrivarens arkiv.

Det är viktigt att man anger vilken mantalslängd man fått uppgiften ifrån, för de tre exemplaren kan ha olika många uppgifter.

Domstolsprotokoll

Originalen finns samlade i konceptdomboken i häradsrättens/rådhusrättens arkiv. Man renskrev protokollet och renovationen sändes till hovrätten. Idag finns de i Advokatfiskalernas arkiv, som är en del av Hovrättsarkivet.

Bokrekommendationer:

"Studier i svensk kyrkobokföring 1600-1946" av Gösta Lext, Landsarkivet i Göteborg, 1984 – en bra handbok
"Hur riket styrdes 1520-1920" av Björn Asker - finns att köpa för ca 200 kr på Riksarkivets webbsida.

Artikeln "Källhänvisningar i Disgen 2016" i föreningen DIS tidning Diskulogen nr 114 oktober 2016, sid. 23-29, skriven av Michael Lundholm. □

Text: Anita Karlsson

Medlemsmötet den 24 januari

The screenshot shows the Riksarkivet website interface. At the top, there are navigation links: START, ATT ANVÄNDA ARKIVEN, HANDLA OCH BESTÄLL, OFFENTLIG FÖRVALTNING, and OM RIKSARKIVET. Below this, there are two main sections: 'Utforska arkiven' and 'Beställ uppgifter och kopior'. The 'Utforska arkiven' section has three buttons: 'Besök oss', 'Om släkt- och personforskning', and 'Sök i arkiven'. The 'Beställ uppgifter och kopior' section has three buttons: 'Bouppteckningar', 'Fastighetsinskrivning', and 'Se alla beställningsformulär'. The website also features the Riksarkivet logo and a '400 år' anniversary mark.

Den 1 februari kommer SVAR att bli gratis och med anledning av det inbjöd föreningen till en information om SVAR och hur man navigerar bland alla dokument. 77 medlemmar hade hörsammat inbjudan och det blev fullt i salen på Vuxenskolan. Mats Johansson visade oss med entusiasm och stor sakkunskap hur man hittar vad man söker. I skrivande stund är det osäkert hur/om man ska registrera sig som användare, men Mats rekommenderade att man gör det, för då kan man utnyttja tjänsten "Bevaka". Om den volym man önskar se inte finns fotograferad, kommer man då att få ett mail från SVAR när den blivit det. Som ett stöd för minnet, och vis av egen erfarenhet, skriv ner en notering om vad det är du är ute efter.

Vi fick information om arkiv, hur de är uppbyggda och katalogiserade. Skillnaden mellan Arkiv Digital och SVAR är att Arkiv Digital är uppbyggt av

släktforskare för släktforskare, medan SVAR är upprättat efter arkivbildare. Man måste vara lite mer påläst kanske för att hitta rätt.

SVAR har fotograferat i svart-vitt och det kan finnas dubletter av vissa volymer, beroende på att de kan vara omfotograferade. Mats tryckte extra på **källhänvisning**. Mycket viktigt! Det är sidnumret som är viktigt, inte bildnumret, för det visar bara "fotots" nummer. Det är bokens paginering som gör att man hittar tillbaka till rätt sida.

Glöm inte heller att studera Riksarkivets hemsida; där finns många tips och vägledningar kring släktforskning och annat spännande.

Kvällen var mycket givande och som alltid efter Mats föredrag blir i alla fall jag ivrig och vill börja direkt. Men jag får väl ge mig till tåls en dryg vecka. Men sen! □

Text: Monica Andersson

Årsmöte den 21 mars 2018

Föreningens årsmöte hade samlat 28 personer i Broängsgården. Ingemar Lindström ledde med van hand förhandlingarna. Beslut togs om en höjning av medlemsavgiften med 20 kr från och med år 2019. Den nya medlemsavgiften blir 220 kr, resp 70 kr (familjemedlem).

Val till styrelsen: Ordförande: Carin Johansson, omval, 1 år. Styrelsemedlemmar (mandattid 2 år): Mats Johansson, omval, Charlotta Eskilson, 1 år kvar, Inger Feldhofer, omval, Anita Karlsson, 1 år kvar, Monica Andersson, nyval, Ulla-Britt Magnusson, 1 år kvar. Suppleanter: Arne Mattsson, 1 år kvar, Barbro Ericsson, nyval. Till revisorer valdes Rolf Lindmark och Roland Gustavsson. Valberedningen består av Gunnel Nilsson, sammankallade, Kerstin Sima och Inge Andersson.

Efter en kort bensträckare berättade Anders Angervall om **"Ditt digitala arv"**. Det handlade om hur man digitaliserar sina gamla foton och gör en digital presentation av dem. Att gå igenom sina, och släktens, gamla foton blir som en resa i tiden. Vilka foton ska man ha i



Inge Andersson och Ingemar Holmsten avtackades vid årsmötet.

Fota: Ingemar Magnusson.



Anders Angervall berättade om "ditt digitala arv".

Fota: Ingemar Magnusson.

sin presentation? Anders Angervall menade att foton i ramar är viktiga. Det är därför som man ramat in dem. Lösa kort som ligger i en låda är kanske inte så viktiga. Leta efter de bästa foton. Anders Angervall använder själv Power Point för sina presentationer. Spara alltid i jpg-format. 16:9-format. Gör en pdf-fil. Det finns olika idéer för hur och vad man visar. Gör tex en sammanställning av ett specialintresse för personen/personerna. Visa en resa genom livet, från ung till gammal. Gör en släkttavla med bilder och små berättelser om personerna. Skriv memoarer och illustrera med bilder. Om du använder någon annans foton är det viktigt att du har en överförd upphovsrätt, i annat fall måste du alltid skriva vems bild det är.

Viktigt är också att ta en back up. Gör en kopiering när du inte är uppkopplad på nätet. Om du har en extern hårddisk kommer den också att infekteras om du skulle råka få virus på din dator. ☐

Text: Monica Andersson

Ny datalag

En ny allmän dataskyddsförordning inom EU, som kallas GDPR, börjar gälla den 25 maj 2018. Den syftar till att ge dig bättre rättigheter kring den information du delar med dig av till oss och andra. Botvidsbygdens Släktforskarförening har därför tagit fram en beskrivning av den rutin vi tillämpar för hantering av personuppgifter.

Den finns, för närvarande som preliminär utgåva, på vår hemsida www.botvid.org under "Styrelse mm".

Har du några synpunkter på denna rutin eller på hur vi hanterar dina personuppgifter är du välkommen att kontakta oss på:

info@botvid.org eller tala med någon i styrelsen.

Styrelsen

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba. Buss 715 avgår från Tumba C och stannar utanför lokalen.

18/4 kl. 19.00 Medlemsträff

"I stadens utkant". Om sockenbarnet August Theodor Blomqvist och konsten att skriva mikrohistoria.

Professor Anna Götlind från Stockholms universitet berättar.

Kaffe serveras från kl 18.30.

Entré 20:-. Icke medlemmar 40:-.

23/5 Studiebesök

Välkomna till en guidad visning av Nordiska museets bibliotek och arkiv.

Samling vid museets entrékassa kl 16.45.

Visningen beräknas ta ca 1 timme. Föranmälan görs till inger@feldhofer.se senast 18 maj.



Forskarrummets öppettider

Följande onsdagar under våren och hösten 2018 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba öppet.

| | |
|------------------|------------------|
| 11 april (18-21) | 25 april (13-17) |
| 2 maj (18-21) | 9 maj (13-17) |
| 16 maj (13-17) | 29 aug (13-17) |
| 5 sep (18-21) | 12 sep (13-17) |

Kassören meddelar...



Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för **AnletsBladet** nr. 1/2018 har föreningen fått 6 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

| | |
|-----------------------|----------|
| Svante Thöyrä | Tullinge |
| Jan o Lisbet Wingren | Tumba |
| Anita o Stig Norström | Huddinge |
| Lena Silvander | Huddinge |

Efterlysning

Dela med dig av dina gamla foton!

Du har säkert en intressant bild ligande i gömmorna. Skicka in den till oss tillsammans med några rader om vad bilden visar.

Carin



Brödbakning i båtsmanstorpet Slätten på Trädgårdstorp i Tullinge.
Foto: Karin Holmberg

Bröd

Bröd har alltsedan bibelns dagar varit högt värderat. Man offrade bröd till Gud och människan ”ska äta sitt bröd i sitt anletes svett”. Brödet symboliserar också Jesu kropp i nattvarden. Det första brödet var ett osyrat bröd som bakades direkt i elden eller askan. Man odlade enradigt och tvåradigt vete, Spelt. Bröd var också en gravgåva i Egypten.

Under medeltiden var stora människomassor på vandring i Europa efter arbete och mat, eller som pilgrimer. För att mätta alla dessa människor fanns det också vandrande bagardrängar som drog på en kärra med en ugn, där man gräddade kringlor och bröd. Det ljusa brödet har alltid ansetts som ”finare” än det mörka. Det ljusa brödet hörde till de rika och det mörka brödet var ett bröd för de fattiga.

I Finland bakade man det tunna osyrade kornbrödet. I Sverige bakade man tunna runda hålkakor av råg. De trädde upp på ett brödspett som hängde under takåsen i stugan. ”Hålet” lever ännu kvar. Oblaterna och våfflor, struvorna, pepparkakorna, kringlorna, munkarna och tårtorna hör till festbröden under medeltiden i Norden.

Brödbakning i allmogekulturen: Man hade ett storbak på hösten och ett till julen. Det var limpor och hål-

kakor. Man bakade rågbröd eller surbröd, av oblandad råg, och kryddade med salt och kummin. Man bakade också ett osyrat jästbröd av siktad råg och korn (skrädmjöl). Jästbrödet var helg- och festbröd. Förr kunde även ärtor, rovor, kålrötter och potatis blandas i brödet. Vid slakten på hösten gräddades paltbröd av blod och grovt rågmjöl och ev. salt. Bröden formades till limpor och gräddades genast utan jäsnings. De torkades stenhårda. När man skulle äta dem kokades bröden upp i mjölk.

Extra stora bröd har bakats till vissa fester för att markera rikedom. Brödet som bakats vid t.ex. jul eller påsk hade en övernaturlig och hälsobringande styrka. Om brödet sedan välsignats i kyrkan fick det dubbel kraft och alla som åt av detta bröd fick del av denna kraft.

Man har haft bröd med som gåva vid barnafödande, dop, bröllop och begravning.

År 1750 stadgade kungen att varje socken skulle ha ett ”lånemagasin”. Dit skulle varje bonde under goda år ge ett antal kappar korn och råg. Under nödår skulle de behövande kunna få låna till bröd och utsäde. Magasinen sköttes av valda förtroendemän i socknen.

De fattiga och egendomslösa har varit helt beroende av andras givmild-

het för sitt dagliga bröd. Hade man ingen egen jord att odla på måste man snåla med det mjöl man fick och man drygade ut det med t.ex. bark.

Under 1800-talets senare del ökade skördarna tack vare konstgödsel och maskiner. Man hade också tillgång till telekommunikation och transporter, vilket gjorde att man snabbt kunde sända förnödenheter till drabbade landsdelar.

Smörgåsen

Komikern Anders Jansson sa att man uppfann smörgåsen under folkvandringstiden. Man behövde något att äta och som var lätt att bära med sig när man gick omkring i Europa. Samtidigt uppfann man väskan för att ha något att bära sin smörgås i. Ja, riktigt så var det nu inte. Smörgåsen följer smörets väg. Smörgåsen har sitt ursprung i nordvästra Tyskland, Nederländerna och Flandern, där man åt mycket smör under 1500-talet. Bruket hade uppkommit under medeltiden i Hansestäderna. Man handlade med smör och man saltade också smöret för att det skulle hålla längre. I södra Europa använde man det färska osaltade smöret och det kunde man inte stryka på bröd. Det är alltså genom smörhandeln, som drevs av Hansan, som bruket att breda smörgås kommit till Norden. Vid bröllop hade man vackra smörformationer på bordet och smörpyramiden sågs som lyx.

Text: Monica Andersson



Förkortningar...

Du som sitter och bläddrar i de olika folkräkningarna och river dig förtvivlat i håret över alla förkortningar som finns där – här kommer hjälpen.

Riksarkivet har en 16-sidig sammanställning över de mest använda förkortningarna i familjeställning. Du kommer till denna via nedanstående länk: riksarkivet.se/Media/pdf-filer/NAD/forkortningar_familjestallning_folkrakningar.pdf

Lycka till!